

Розмова: питається Настуся:

— Скажи мені, старче Божий, чому турки мають свою сильну владу на великих землях, а ми ні?

— І ми все те мали!

— Чому ми втратили? — запитала з великим зацікавленням.

— Бо вірности в нас не було (127).

Пощану до тої вірности ломить в душах читачок і читачів автор „Роксоляни“.

Сулейман остане на віки чистий у споминах свого народа, бо не зраджував його „за чийсь очи — за чийсь спокій“... і вічно ненавидів „дивного Бога джаврів“.

А Ваша „велика Українка“, старче Божий, вже тепер проклята, бо вона тільки „насичена боа“, „християнська собака“, а Велику Княгиню Ольгу перевищила хіба тим, що перша—хрест святий у Царгороді приняла, а друга його на тому самому місці відреклася.

Ваші гріхи, шановний авторе, може вибачить Вам Аллаг, але ніколи не вибачить „дивний Бог джаврів“!

Кожлиж не маєте довіря до чужих людей, то послухайте ради своїх:

„Не вір тим, котрі других накликають до жертв, а самі нічого не жертвують на ніщо. Це напевно злодії і обманці, хочби по три рази були в Меці, при гробі пророка“ (245).

О. В.

Велика брехня нашого часу

Велика брехня нашого часу — це демократичний соціалізм. Криваві два тижні в Астурії зайвий раз довели справедливість цього твердження.

Соціалісти Галичини не опускають ні одного числа своїх часописів, щоби не повідати „всім, всім“ про „звірства“ гітлеризму. І водночас — обстають за „героями“ Оведа, що боролися „за справу демократії і соціалізму“. Соціалізму — напевно, але демократії? Соціалісти Астурії підняли бунт проти уряду, що мав більшість в легально, на підставі загального голосування, вибранім парламенті еспанської республіки. Чи це значить боротися за демократію? І чи сміють ті, що так борються за демократію протестувати проти „недемократичного фашизму“? Соціалісти Галичини твердять, що гітлеризм та італійський фашизм — збудовані на насильстві, а всяке насильство — гідне осуду. Але, яким правом дозволяють собі виступати проти насильства ті, які оправдують ще огидніші, ще цинічніші насильства, яких допустилися соціалістичні інквізитори в Оведо?

Адольф Фальжероль, самовидець червоної Бартольомейської ночі в Астурії описує її в *Je suis partout* в трагічних

і яскравих барвах. Астурія це осередок еспанського гірництва, де є найбільше збаламучених марксизмом робітників. На чолі повстання стояли соціалістичні послы Кортесів — Амадор Фернандес і Гонзалес Пена і їх колега Теодоро Менендеу. Ось з цього повстання кілька сцен... Революціонери арештовують директора копалень в Туроні, Рафаеля дель Рієго, того, що заснував запомогону касу для робітників, внука славного республіканця Рієго, якого гимн став Марселезою еспанської республіки. В цей час забито трьох членів муніципалітету і одного священника. Рієго ведуть на цвинтар до їх гробниць. Він хапається руками закратованої рами, йому обтирають руки. Закривавленого, ставлять під мур і рострілюють на місці. Кількість забитих була така велика, що трупів просто скидали в ріку... Один революціонер тягне на кінці списа голову старшини. Серед 13.000 червоних змобілізованих з рушницями в руках — знаходяться діти 14-ьох літ...

Щоби добитися успіху — соціалісти Астурії допускаються чисто „макіяведістичних“ метод: посилають до Мадриду брехливі депеші, що в Оведо повний спокій. Це може спізнити прихід військ. Навпаки, через радіо — оповіщають громадян Оведо і околиць, що повсталала ціла Еспанія та що соціалістична революція тріумфує..

Дальші геройські вчинки — підпал університету, театру, лідеїв, мерії, палати справедливости. З монастиря Домініканів витягають ігумена, катують його, півмертвого розпинають і спалюють його трупа. Інших ченців разом з монастирем висаджують в повітря динамітом... В малім селі Мунека змушують священника драпатися на мур („ти там будеш чудовою метою!“) і — стріляють до нього. До другого, який молиться за розстрілених над свіжою могилою, промовляють соціалістичні кати: „молися, вони тобі віддячуться на тамтїм світі!“.

Він молиться. Йому стріляють у спину і він паде на трупи... Сплюндровано кілька банків. В відділі Еспанського Банку зрабували соціалістичні борці за демократію 14.400 000 пезетів... Подібні сцени відбувалися не лише в Астурії. На мові соціалістичного органу в Галичині це називається, що „працюючі еспанці по геройськи боронили своїх прав“ (Гром. Голос ч. 40).

Ця вакханалія тревала два тижні. І тільки, змобілізувавши регулярну армію, мароканців і літаки — удалося здусити револьту, піднесену проти демократичного уряду більшости — соціалістами, сторонниками демократії і ворогами насильства!

Хтось мігби думати, що це вибрик засліплених, що це — кривава практика, яку не апробують вожди і теоретики соціалізму. Хтоб це твердив, помилився-би. Перед нами статті відомого теоретика австрійської соціаль-демократії Отта Бауера в Камрфі і їх коментар в „Der Neue Vorwärts“ (4. IX.). Соціалістичні автори підводять підсумки віденської революції.

Вони остро заявляються проти реформістів в партії, проти тих, які, навчені досвідом Берліна й Відня, відкликаються до розваги робітничої класи і стараються її стримати від гвалту і революції. Вони перестерігають „наївних“, які уважають „теперішній поворот (гітлерівської Німеччини і Австрії — В. О.) в стан середньовічного варварства — за стан переминаючий“, який скоро мине. На думку Vogwärtts'a це помилка, а коли вожди соціалізму піддадуться їй — то хіба заміняють Маркса і Енгельса — на Толстого і Ганді... В Камрф-і твердить Бауер, що колиб не було віденської революції, то може лишилася би при житті партія, але „не було б вже соціалізму мас“. Лише віденська революція „забезпечує соціалізові життя в серцях і в мозках соток тисячів пролетарів“, забезпечує „рятунок соціалістичної ідеї“. А „товариш“ коментатор питається: „Чи є соціалізм тою великою ідеєю, що обіцяє нам майбутнє, яка потрафить пірвати за собою маси, чи ні? Чи, може соціалізм є тільки наукова комбінація мудрагелів, цікава лише для нашого мозку? Чи ми нічого не навчилися з великих чуттєвих вибухів нашого часу?“ Соціалістичні автори протестують проти „утілітаристично раціоналістичної психології просвітителів 18-го віку“, яку засвоїли собі соціалістичні реформісти і кличуть їх — на шлях Астурійських „товаришів“. Vogwärtts питається — „як пояснити явище, що гітлерівський режим, ...в масах класово свідомого пролетаріату ще має широку опору, яку не захитала навіть Бартольомейська ніч 30 червня? Чому в німецькій пролетарії, який більше утерпів під диктатурою, ніж австрійський, нема ні дрібки тої сили опору, яку бачимо по тамтій стороні Дунаю? Людям, які так вірили і так глибоко були зігнуті противником, якому ще вчора дивилися просто в лице, тяжче знайти свою давню віру, тяжче піднятися“.

Бауер апелює до насильства проти гітлерівського режиму — в ім'я демократії, хоч факт є, що гітлеризм прийшов до влади як сила, що здобула собі більшість народу шляхом демократичних виборів; як сила, що — сам Vogwärtts признає — ще має опору в широких верствах полетаріату!

Який глузд цього словоблудства? Глузд такий: коли Гітлер удається до насильства — палить марксівські книжки — це зле! Колиж соціалісти удаються до насильства і палять бібліотеки, університети, катедри і живих людей — це добре! Коли шляхом демократії здобувають більшість і владу соціалісти — це добре! Коли тим самим демократичним шляхом приходять до влади несоціалісти — це зле! Соціалізм любить закидати противникам „готентотську мораль“. Як назвати їх мораль?

Подібну гру провадить соціалізм і у Франції. В ім'я демократії він насильно викинув науку релігії в школі тої країни, якої величезна більшість — віруючі католики. В ім'я демократії — він хоче накинати країні волю кількох робочих

синдикатів. В імя демократії — він противиться ревізії конституції, противиться референдумові, відкликові до волі суверенного народу, щоби могла безкарно робити свої гешефти радикально-соціалістична кліка скомпромітованих аферою Ставіського. В імя демократії, в імя свободи зборів — розбивають соціалістичні палкарі збори антисоціалістів в Парижі, в імя свободи слова — не дають говорити противникам комунізму, і в імя боротьби з „насильницьким фашизмом“ Блюм плакав з люті, що уряд не пішов за його радою, не змасакрував б лютого на Площі Згоди — так, як хотілося його соціалістичному серцю — париський нарід, який кричав — „геть злодіїв!“.

Останні події в Німеччині, у Франції, в Еспанії (не кажучи про Росію) здерли маску з демократичного соціалізму. Вони показали, що кождісінька фраза соціалістичної доктрини й агітки — є брехня: і фраза про засаду більшості, і фраза про шанування волі народу, і фраза про боротьбу з насильством, і фраза про те, що соціалізм „виборює авторитет засадам загально-людської етики в практичнім житті“ (Пушкар — „Націоналізм“, ст. 126). По цих досвідах соціалізм остаточно встав перед нами, як — велика брехня нашого часу...

Оскільки мужніші і відважніші є ті, що чесно кажуть те, що думають: ті що отверто боряться з великою брехнею нашого часу...

Денис Лукіянович

Співець гуцульських гір

(Сильвета людини й поета у 100-ліття його народин.*)

„Моє щастя в Буковині, в горах. Не знаєте, кілько там краси та поезії! Хто не може на Україну, та там народнього духа вчитися, то хай іде між гуцули, в Розтоки, у Шипіт, у Сторонець“.

Це зразок Федьковичевого ентузіазму для його тісної батьківщини. І справді, другого такого, як він, надхненого звеличника гуцульщини — немає.

До 14. року життя Федькович не кидав свого вимріяного раю в Сторонці над річкою Путилівкою у вижницькому повіті. А хоч на 15. році довелося помандрувати світами, він не відірвав свого серця від гуцульських гір: увесь він приріс до них, болісно тужив за ними. А треба було йти! Батько був мандатором — панщину скасували, він не мав спромоги вислати сина на науку до Відня. Осип скінчив у червні 1848 р. другу клясу реальної школи, вищих кляс

*) Юрій Федькович (Осип Гординський) народився 18.VIII 1834 в Сторонці-Путилові.